

Be akarták építeni

Pályadíjátvétel 17 év késéssel

A kor egyik mellékszereplője volt Nagy Mihály, akit hat évre ítétek **Eörsi István** és társai perében. Többek között Donáth Ferencsel, Kardos Lászlóval, Bibó Istvánnal ült együtt a börtönben. Nagy Mihály levélben fordult a 168 óra szerkesztőségéhez, jelezve: a sár, amelyet rákentek 1956 után, még a hetvenes években is bélyeget hagyott rajta. Gárdai László beszélgetett vele.

Kedves Mester Ákos!

Gondolom, Ön talán már nem is emlékszik az 1965-ös találkozásunkra; interjút készítettem velem abból az alkalomból, hogy megnyertem a BBC nemzetközi pályázatát. Sajnos, ígéretések dacára, hosszú huzavona után akkor feleségemmel együtt nem kaptuk meg az útlevelet, hogy a BBC-pályázat első díját – 10 napos angliai vakációt – élvezhessük. (Ebben talán '56-os múltam is közrejátszott.)

1978-tól kezdődően többször jártam Angliában hivatalos úton, és sikerült elérnem a BBC-nél, hogy az 1965-ös meghívásukat 1982-re áttegyék, így 17 évvel később mégiscsak módunkban volt a BBC pályadíját elfogadni. Felejthetetlen élmény volt! A BBC-nél tett látogatásom után terveztem, hogy Önt megkeresem, de valahogy elmaradt. Ha érdeklí az útlevelkérelmem körüli huzavona, a BBC-nél tett látogatás, esetleg az '56-os múltam (az **Eörsi István** és társai perben ítétek el), szívesen állok rendelkezésére.

Igaz nagyrabecsüléssel: Nagy Mihály

– Ön 1965-ben megnyert egy pályázatot, a díjat viszont csak jóval később vette át. Milyen pályázat volt ez?

– A BBC európai osztálya írta ki. A témája pedig az volt: ha önt és egyik barátját meghívják tíz napra Angliába, és minden költségét fedeznék, mit szeretne látni. Én nem nevezetésegek meglátogatását tűztem ki célul, hanem leírtam, hogy a tíz napot tíz különböző ember társaságában szeretném eltölteni, és az ő szemükkel látni Nagy-Britanniát belülről. Amikor megnyertem a pályázatot, többször behívtak a Belügyminisztérium útlevelesztályára és ígéretet kaptam, hogy utazhatom. De végül is megtagadták az engedélyt.

Levél Biszku Bélának

– Mivel indokolták?

– Nem indokolták semmivel. Elkéseredésben írtam személyesen Biszku Bélának, írtam az MSZMP Központi Bizottságának és kihallgatást kértem. Kaptam egy idézést, és ha jól emlékszem, Kovács Ferenc néven ott valaki fogadott. Az illető egyből azt a kérdést tette fel, hogy miért nem oroszul tanulok. Nem segítetek tehát, és kérelmemet visszadobták első fokra, az útlevelesztályhoz. Onnan pedig csak egy rövid értesítést kaptam, hogy kiutazásomat továbbra sem engedélyezik.

– Volt, aki viszont tanácsokkal is ellátta?...

– Bizonyos szívességeket kértek volna. Ha ezeket teljesítem, nem lett volna akadálya a kiutazásomnak. Én azonban ilyen szívességet el nem vállaltam, úgyhogy legjobb erről nem is beszélni, mert talán még hosszú a kezük azoknak, akik erre föl akartak használni.

– Ilyenfajta szívességekérésekről én is hallottam. Mégis miről volt szó?

– Hát nézze, ez most már nem államtitok. Be akartak építeni...

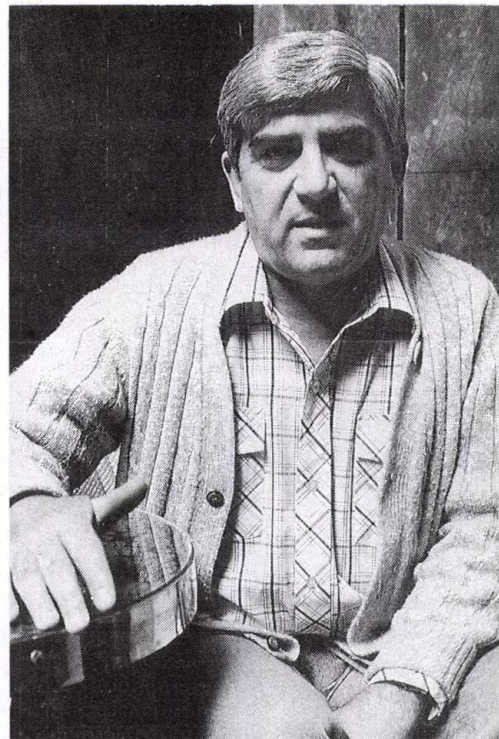
– Ilyen esetben mire kíváncsiak?

– Ha „beépülök” és kiengednek, mint „ellenforradalmárt”, odakinn nyilván a keblükre ölelnek. Aztán majd ha hazajövök, „duruzsolok” arról, hogy mit láttam, mit hallottam, kikkel találkoztam. 1956-ban ugyanis engem elítéltek, hat évet kaptam az **Eörsi István** és társai perben. Ebből három és fél évet töltöttem le, főleg Vácott. Igen érdekes emberekkel találkoztam odabent, az utolsó évben például együtt voltam az úgynevezett Nagy Imrésekkel. Vegyésztechnikusként dolgoztam a kémiai laboratóriumban, de volt ott fordítóiroda is. Személyes jó kapcsolatomból – sajnos most már ezt múlt időben kell mondanom, mert azóta meghaltak – a NÉKOSZ-os Kardos Lászlóval, Donáth Ferencsel, Bibó Istvánnal. Vácott kezdtem egybként angolul tanulni: 1960. január 1-én vettem kezembe a tankönyvet, és babonás ötlettel elhatároztam, hogy mire én ezt a könyvet megtanulom, szabadulni fogok. 1960. március 31-én értem az utolsó leckéhez, és április 1-én valóban szabadultam.

– Mi volt a vád ön ellen, s végül miért ítélték el?

Az életével fizetett

– Szervezkedésben való tevékenység részvételért ítétek el. A Péterfy Sándor utcai kórház alagsorában volt egy sokszorosító gép, azon készítettünk röplapot, „Fegyveres forradalmi ifjúság” aláírással. Angyal István volt

Nagy Mihály

ennek a röplapkészítésnek az egyik fő szervezője, aki szegény ezért az életével fizetett.

– Halálra ítélték...

– Halálra ítélték és kivégezték. Őt a perben leválasztották tőlünk, pótnyomozásra dobták vissza. Eredetileg Angyal István és társai volt a per elnevezése, később lett **Eörsi István** és társai, amikor **Eörsi** másodrendűből elsőrendű vádlottá lépett elő. Röplapokat gyártottunk. Büszkén vállaltam azt, amit csináltam, mert semmit nem követtem el '56-ban, ami az erkölcsi érzékemmel ellentétes lett volna. Felvonulásokon, tüntetéseken vettem részt, tagja voltam a nemzetörség Baross téri zászlóaljának, rajparancsnok-helyettesi beosztásban. A legnagyobb jóhiszeműséggel, 20 éves korom minden forradalmi lelkesedésével álltam az ügy mellé, amelyet ma is szentnek tartok.

– Mi volt a dolguk abban az időben? Mit csinált a nemzetörség tagjaként?

– Részt vettünk a rendfenntartásban. Próbáltuk a bűnözőket kiszűrni. Én magam nem hordtam fegyvert, kivéve a letartóztatásom pillanatát. Akkor egy pisztoly volt nálam, nem azért, hogy használjam, inkább csak gyerekes fegyverszeretettel...

– Hogyan folytatódott az élete szabadulása után? Talált-e munkát?

– Korábban a Kőbányai Porcelángyárban dolgoztam. Oda nem mehettem vissza. A munkakönyvemet is megsemmisítették, mert úgy tudták, hogy disszidáltam. 1960 szeptemberében az akkori Hungária Vegyiművekben tudtam aztán elhelyezkedni, 4,80-as órabérral. Hiába voltam vegyésztechnikus, csak segédmunkásként vettek föl. Aztán lassan-lassan, lépésenként sikerült a vállalatnál, ahol azóta is dolgozom, egzisztenciát teremtenem. Ma a cég biológiai kutatóállomásán dolgozom. Ami pedig az említett pályázatot illeti: levelező viszonyban maradtam a BBC-vel, s ez éltette bennem a reményt, hogy egyszer majd csak kiutazhatok. Ez végül 1982-ben bekövetkezett.

– Odakinn, gondolom, szóba került az is, hogy önt sokáig nem engedték ki...

– A Times-ban megjelent egy kis hír, 17 év várákozás címmel. Tényként közölték, hogy 1965-ben Nagy Mihály megnyerte a BBC nemzetközi pályázatát, akkor nem engedték ki Magyarországról, 17 évvel később, jócskán megkésített látogatása alkalmával, végre el tudta fogadni a pályadíjat.